Oulu-lehti 21.11.1977
Valokuvat: Atte Kalajoki

Panu *Muistolaattoja maailmalla*

Kirjoitin "vierailustani" Sara Wacklinin luona eli hiljaisesta hetkestä muistolaatan äärellä Tukholmassa. Monin paikoin hakeudun tieten tahtoen tällaistenkin muistojen äärelle, mutta monet laatat olen huomannut aivan sattumalta kaupunkeja kierrellessäni. Laattoja tuntuu olevan jokapuolella.

* * *

Täytyisi joskus saada aikaan tutkia Tukholman Vanhakaupunki läpikotaisin, nyt siihen ei ollut tilaisuutta. Muiden Ruotsin kaupunkien läpi riensin sitäkin nopeammin. Lundista muistan runoilija Tegnérin kookkaan laatan, joka on sijoitettu hänen entisen ja entistetyn vaatimattoman asuntotalonsa seinään. Itse muistokoti sattui vain silloin olemaan kiinni. Olin aikonut matkustaa Odenssen kautta käydäkseni uudelleen satusetä Andersenin museossa, mutta jouduinkin toisille rautateille. Yövyttyäni Naestvedin vanhassa (1135) kaupungissa kuvan osoittamassa puna-valkoristikkoisessa koristeellisessa hotellissa, Den Gamle Bormestergaard, sisältä yhtä viehättävä kuin ulkoa, vaikka hieman nuorempaa tyyliä, huomasin talon itäpäädyssä — kai se Tanskankin aurinko idästä nousee! — pienen laatan. Kuvasin sen, mutta en kyllä saanut julkaisukelpoista, siksi tuo rakennus. Muistikirjaani kirjoitin: Runoilija/Ole Johan Samsfe/syntyi täällä/21 maaliskuuta 1759.

* * *

Minusta tuntuu, että Samsen maine ei ole kantautunut maan rajojen ulkopuolelle, mutta paikkakuntalaisten mielestä hänen muistoaan on kannattanut vaalia. Otin tämän esimerkin saadakseni tilaisuuden sanoa mielipiteeni: muistettavaksi ajatellun suhde ko. paikkakuntaan — esim. Ouluun — on ratkaiseva. Paikkakuntalaiset pystyvät parhaiten arvioimaan tilanteen. Jos tuo henkilö lisäksi on myös "kansankunnan kaapin päällä", saattaa hän sitäkin suuremmalla syyllä ansaita tulla muistetuksi myös kotona.

* * *

Kauniina lokakuisena aamuna vaeltelin Düsseldorfin Altstadtissa, päämäärättä kaculta toiselle. Erään katetun katukäytävän suojissa pysähdyin ihmettelemään komeaa seinälaattaa, jonka teksti sisälsi tiedon, että Hans Müller-Schlösser, Schneider Wibbel—nimisen komedian ("Räätäli Wibbel") tekijä, kuoli 21 maaliskuuta 1956. "Olen syntynyt Rheinin rannalla Düsseldorfissa 14. 6. 1884 Rheinstr. 10 pihapuoleisen rakennuksen toisessa kerroksessa. Minut on kastettu Düssel-vedellä, Rhein kostuttaa juuriani, ja minä kuivuisin, jos yrttäisin juurtua muuhun maaperään." Vaikuttavan muistolaatan on pystyttänyt 1973 yhdistys Düsseldorfer Jongers eli "Düsseldorfin Pojat" tjs. Sama "kotiseutuyhdistys" on kiinnityttänyt muistolaatan kaupungin kuuluisan runoilijan Heinrich Heinen syntymäkodin seinään, Altstadtissa tämäkin talo, sodan jälkeen uudelleenrakennettu 1950. Laattaan liittyy runoilijan pään korkokuva.

* * *

Heineä hakiessani löysin saman kadun varrelta laatan, joka kertoo, että murrekirjailija (der Heimatschriftsteller) Paul Gehlen, 1891—1950, kuoli rakastamansa Vanhankaupungin keskustassa. Tämän laatan on 1971 kiinnityttänyt yhdistys Mundrtfreunde Düsseldorf eli siis Düsseldorfin murteen ystävät (lähinnä kai niin kuin Oulu-Selskapi). Näin siis mahtava Düsseldorf, vanha kauppa- ja kulttturikaupunki, josta ensimmäisen kerran kerrotaan historiassa 1135 (sattumalta sama vuosi kuin mainitsemani pienen Naestvedin perustamisvuosi). Kaupunki, jolla yksinkin on vähintään yhtä monta kansainvälistä kuuluisuutta kuin koko Suomella yhteensä, muistaa siis myös paikallisia ja maakunnallisia kuuluisuuksiaan, vanhaan düsseldorfilaiseen kansantarinaan perustuvan "Wibbelin" tekijää ja aidon "düsseliläisen" murteen mestaria. Olisikohan meillä suomalaisilla jotain oppimista!

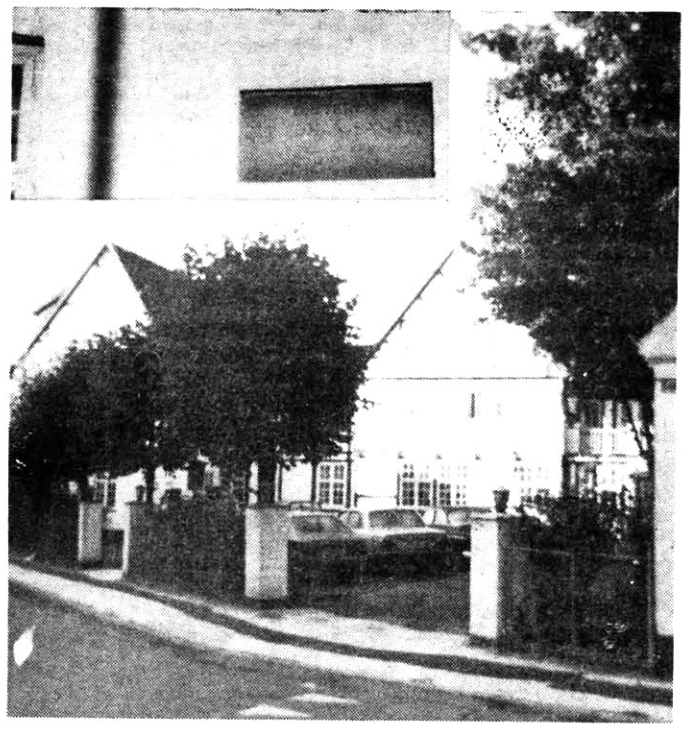

Heinrich Heinen kotitalo Düsseldorfin Altstadtissa.

* * *

"Kotona" Leverkusenissa on lähimmän kauppakadun varrella vanhan apteekkitalon seinässä laatta, joka kertoo, että talo on kotiseutunsa runoilijan Vinzenz von Zuccalmagion, Montanukseksi kutsutun, syntymäkoti. Montanus eli vv. 1806—1976, ja laatan on kiinnittänyt Schlebuschin "seurustelu- ja kaunistusyhdistys", oululaisittain kai kuin entinen "Hupi- ja Hyötyseura", joka pyrki huolehtimaan myös kotiseudun julkisivusta, kuten esimerkiksi joku Oulu-seura. Vanha kaunis Schlebusch oli ennen Leverkuseniin liittämistä itsenäinen kunta luonnonkauniin Bergisches Landin tuntumassa.

* * *

Düsseldorfissa sattui reittini varrelle myös talo, jonka muistolaatta kertoo, että itse Brahms eli ja sävelsi siinä talossa 1856—57. Varta vasten sensijaan etsiydyin hänen ylhäisyytensä salaneuvos J. W. von Goethen nimikkomuseoon, tuttukin jo muutaman vuoden takaa. Kaiken lisäksi etsin aivan määrättyä kuvaa, josta joskus toiste. Toisen vahtimestareista tunsin vanhastaan, vaikka hän ei tietenkään muistanut minua. Sanoinkin muistavani hänet, mutta en sanonut, mitä muistin hänen silloin sanoneen. Hän nimittäin oli kysellyt, mitä aioin kirjoittaa, ja kun en heti ollut osannut vastata, hän filosofisesti oli lausahtanut: "Schreiben sie, dass Goethe seit lange gestorben ist." Kehotti siis kirjoittamaan, että Goethe kuoli jo aikoja sitten. No, enpä sitten kirjoitakaan muuta.

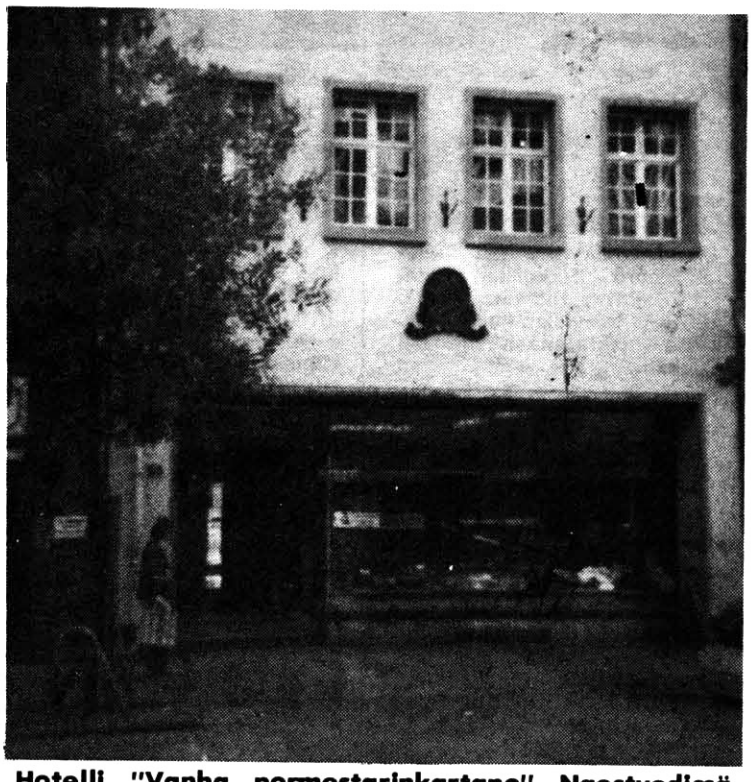

Hotelli "Vanha pormestarinkartano" Naestvedissä Tanskassa.

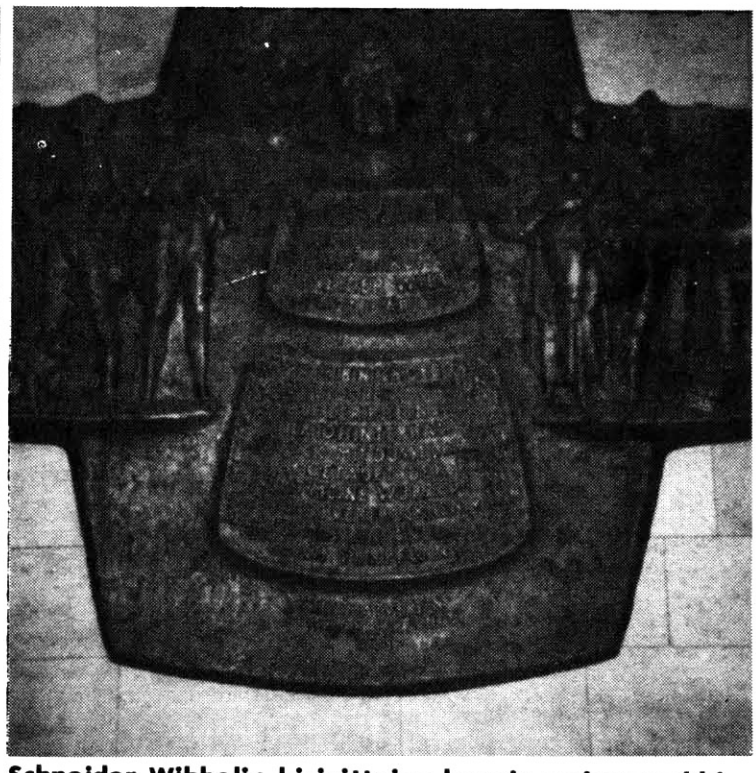

Schneider Wibbelin kirjoittajan kaunis muistomerkki vanhassa Düsseldorfissa.